

povzetek:

ddr. Matjaž Mulej, dr. Vojko Potočan

Stanje poslovne etike v Sloveniji

Etično obnašanje temelji na poštenosti, enakovrednosti in zanesljivosti, kar vključuje skrbnost do ljudi, živali in okolja ter zavzetost za ukvarjanje z vplivi dejavnosti in odločitev na interese deležnikov, kot to opredeljuje ISO 26000 o družbeni odgovornosti. Opredelitev pomeni, da je odprto vprašanje, kakšna etika prevladuje kot pri ljudeh sprejeto merilo, kaj je prav in kaj narobe. Poslovna etika je aktualna, ker je med bistvenimi viri sedanje krize, potem ko je neoliberalizem namesto »nevidne roke« Adama Smitha kot etike soodvisnosti uveljavil etiko sebične pristranskosti, ki je uničila prevlado svobodnega trga in države – slednja skrbi za splošne, skupne interese –, ker je podprla monopole.

Znanstvena obravnava poslovne etike je stara manj kot sto let, če pustimo religije ob strani. Obstaja več filozofskih doktrin in metodoloških pristopov, razlik v pojmovanju, kako se oblikuje poslovna etika glede na ekonomsko in družbeno okolje, kakšno je razmerje med ekonomiko in etiko.

Poslovno etiko lahko najsplošneje opredelimo kot zbirko moralnih principov in vrednot, ki vodijo vedenje ljudi ali skupin z upoštevanjem, ali je dejanje dobro ali slabo. Pri tem lahko etiko opredelimo kot področje med svobodno izbiro (osebni standardi) in zakonodajo (pravni standardi).

Poslovno etiko v organizaciji najbolj določajo najvplivnejše skupine udeležencev (npr. lastniki, managerji), zato poslovna etika organizacije pogosto ne upošteva vseh interesov njenih udeležencev.

V večini organizacij je etika tako ali drugače določena normativno. To ima seveda svoje prednosti (npr. prepoznavnost poslovne etike), lahko pa je tudi ovira, če je etika preveč normirana (npr. preveč podrobno določeni etični kodeksi).

V managementski teoriji prevladuje mnenje, da mora organizacija oblikovati enotno poslovno etiko, ki jo nato sprejmejo in izvajajo vsi udeleženci organizacije.

Organizacije s svojo poslovno etiko vplivajo na okolje, hkrati pa okolje (s svojimi potrebami in interesi) prav tako vpliva na njihovo poslovno etiko.

Organizacije morajo upoštevati, da se poslovna etika spreminja (s stopnjo razvoja okolja, ravnijo znanja v okolju in razvitostjo etike v okolju), in morajo tem spremembam hkrati tudi slediti.

Organizacije praviloma razlikujejo med svojo poslovno etiko in prevladujočim razumevanjem etike ter etičnim delovanjem različnih skupin ali ravni delovanja svojih udeležencev (tj. nastajajo etične vrzeli).

V Sloveniji je o poslovni etiki dosti več govora kot empiričnih raziskav. Na Ekonomsko-poslovni fakulteti UM deset let opravljamo raziskavo o delovnih vrednotah. Razlike med našimi izkušnjami in izkušnjami v zahodnih državah niso bistvene. Anketiranci navajajo za zeleno poslovno etiko zelo visoke kriterije. Dejansko stanje poslovne etike ocenjujejo kot zadovoljivo z možnostjo izboljšanja. Ob koncu prispevka bomo navedli nekaj predlogov za izboljšanje stanja.